

**ΘΕΜΑ: Πρόγραμμα νομοθετικής παραγωγής
ενόψει των νέων διατάξεων του αναθεωρημένου Συντάγματος**

1. Πολλές από τις διατάξεις του αναθεωρημένου Συντάγματος πρέπει, για να εφαρμοσθούν στην πράξη, να συγκεκριμενοποιηθούν και να εξειδικευθούν από τον κοινό νομοθέτη. Για το σκοπό αυτό απαιτείται πρόγραμμα νομοθετικής παραγωγής. Κατά την κατάστρωσή του και την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων πρέπει να συνεκτιμηθούν ο βαθμός του επείγοντος κάθε νομοθετήματος, η τυχόν προβλεπόμενη προθεσμία στο Σύνταγμα για τη θέση του σε ισχύ, η σημασία της κάθε πρωτοβουλίας για την αναμόρφωση των θεσμών και η αρμοδιότητα της Ολομέλειας ή του Τμήματος Διακοπής των εργασιών για την ψήφισή του.

2. Η παρούσα Σύνοδος της Βουλής μπορεί να διαρκέσει ως το τέλος του Ιουνίου. Μέχρι τότε πρέπει - παρά την πρόβλεψη ειδικής μεταβατικής ρύθμισης στο Ψήφισμα, με το οποίο τέθηκε σε ισχύ το νέο Σύνταγμα - να έχουν ψηφισθεί όσες διατάξεις κρίνονται απολύτως επείγουσες για να εναρμονισθούν οι κανόνες λειτουργίας της Βουλής με τις νέες επιταγές του και έτσι να καταστεί δυνατή η λειτουργία του Τμήματος Διακοπής των εργασιών της με τους νέους ορισμούς.

Σ' αυτές περιλαμβάνονται οι διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής που ρυθμίζουν, ιδίως, την άσκηση του νομοθετικού έργου και του κοινοβουλευτικού ελέγχου από την Ολομέλεια, το Τμήμα Διακοπής των εργασιών και τις αντίστοιχες κοινοβουλευτικές τους επιτροπές (άρθρα 70, 72, 74 και 76 Συντ. καθώς επίσης άρθρα 66 παρ. 3, 68 παρ. 1 και 79 Συντ.). Η τροποποίηση του Κανονισμού της Βουλής είναι επίσης επιβεβλημένη, προκειμένου να ρυθμισθούν η διαδικασία επιλογής των μελών των

Ανεξάρτητων Αρχών που προβλέπει το Σύνταγμα, οι σχέσεις τους με τη Βουλή και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος της δράσης τους (άρθρο 101 Α παρ. 2 και 3 Συντ.). Στην ίδια κατηγορία, για λόγους που ανάγονται πάντως στην οικονομία τροποποίησης του Κανονισμού της Βουλής, θα μπορούσε να ενταχθεί ίσως και η προσαρμογή του στους νέους κανόνες για την ποινική ευθύνη των Υπουργών (άρθρο 86 Συντ.). Αν δεν καταστεί εφικτή η ψήφιση ως τον Ιούνιο όλων των αναγκαίων διατάξεων, πρέπει να προωθηθούν, κατά απόλυτη προτεραιότητα, όσες διατάξεις δεν επιδέχονται προδήλως καθυστέρηση.

3. Αλλά και η προώθηση ορισμένων νομοθετημάτων θα μπορούσε να θεωρηθεί για διάφορους λόγους επείγουσα. Η αρμοδιότητα για άλλα νομοθετήματα ανήκει, σύμφωνα με τον κανόνα του άρθρου 72 παρ. 1 Συντ., στην Ολομέλεια της Βουλής και για άλλα στο Τμήμα Διακοπής των εργασιών της. Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι ορισμένα νομοθετήματα απαιτούν εξαιρετικά προσεγμένη επεξεργασία από ειδικές νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αναγκαία η αναζήτηση ευρύτερων πολιτικών συγκλίσεων.

4. Στην Ολομέλεια της Βουλής, εννοείται στην επόμενη Σύνοδό της, πρέπει να κατατεθούν τα νομοσχέδια που ρυθμίζουν: α) τα οικονομικά των πολιτικών κομμάτων, των υποψηφίων βουλευτών και των βουλευτών (άρθρο 29 παρ. 2 Συντ.- ΥΠΕΣΔΔΑ), β) την ευθύνη του τύπου, το δικαίωμα επανόρθωσης και απάντησης καθώς επίσης τα θέματα, εν γένει, της διαφάνειας στη λειτουργία του (άρθρο 14 παρ. 5, 7 και 9 Συντ. - Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και Υπουργείο Δικαιοσύνης), γ) την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων (άρθρο 24 παρ. 1 Συντ. - ΥΠΕΧΩΔΕ), δ) το εκλογικό σύστημα, εφόσον βέβαια κριθεί

αναγκαία η τροποποίησή του, τις εκλογικές περιφέρειες και το νόμιμο πληθυσμό τους, όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της απογραφής του (άρθρο 54 παρ. 1 και 2 Συντ. - ΥΠΕΣΔΔΑ) και ε) την ποινική ευθύνη των Υπουργών (άρθρο 86 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης).

Στην αρμοδιότητά της ανήκουν επίσης, κατά την ορθότερη άποψη: α) η οργάνωση του δικαιώματος στην πληροφόρηση και της συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας (άρθρο 5 Α παρ. 1 και 2 Συντ. - Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης), β) η προστασία από βιοϊατρικές παρεμβάσεις (άρθρο 5 παρ. 5 Συντ. - Υπουργείο Ανάπτυξης και Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας), γ) η δωρεάν μετάδοση των εργασιών της Βουλής και των προεκλογικών μηνυμάτων των κομμάτων από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα (άρθρο 15 παρ. 2 Συντ. - ΥΠΕΣΔΔΑ και Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης) και δ) η σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής για την προστασία του απορρήτου των επιστολών, των επικοινωνιών και των ανταποκρίσεων (άρθρο 19 παρ. 2 Συντ. - Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών).

5. Αντίθετα, μπορούν να απασχολήσουν τις εργασίες των Τμημάτων Διακοπής, όπως φυσικά και την Ολομέλεια της Βουλής, τα νομοσχέδια που ρυθμίζουν: α) την υποχρέωση της Διοίκησης να απαντά σε αιτήματα του πολίτη (άρθρο 10 παρ. 3 Συντ. - ΥΠΕΣΔΔΑ), β) την οργάνωση και τη λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής (άρθρο 82 παρ. 4 Συντ. - Υπουργείο Εξωτερικών), γ) τη σύσταση δικαστηρίου για τις μισθολογικές διαφορές των δικαστικών λειτουργών (άρθρο 88 παρ. 2 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), δ) τη μετάταξη των δικαστικών λειτουργών (άρθρο 88 παρ. 6 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), ε) τα θέματα που θα

ανακύψουν μετά την ενοποίηση του α' βαθμού δικαιοδοσίας της πολιτικής δικαιοσύνης (ερμηνευτική δήλωση του άρθρου 88 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), στ) τη σύνθεση των δικαστικών και των πειθαρχικών συμβουλίων των δικαστικών λειτουργών (άρθρα 90 και 92 παρ. 3 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), ζ) την αιτιολογία των δικαστικών αποφάσεων (άρθρο 93 παρ. 3 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), η) την απονομή, εν γένει, της δικαιοσύνης κατά κλάδο δικαιοδοσίας (άρθρα 94 παρ. 2, 3, 4, 95 παρ. 1, 3 και 5 και 100 παρ. 5 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), θ) τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων της διοίκησης (άρθρο 101 παρ. 3 Συντ. - ΥΠΕΣΔΔΑ), ι) θέματα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (άρθρο 102 παρ. 1, 3, 4 και 5 Συντ. - ΥΠΕΣΔΔΑ), ια) τη σύσταση Συμβουλίου Αποδήμου Ελληνισμού (άρθρο 108 παρ. 2 Συντ. - Υπουργείο Εξωτερικών) και ιβ) θέματα που αφορούν τα κληροδοτήματα (άρθρο 109 παρ. 3 Συντ. - Υπουργείο Οικονομικών). Πολλά από τα επιμέρους ζητήματα μπορούν φυσικά, λόγω συνάφειας, να αποτελέσουν αντικείμενο ενός νομοσχεδίου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι περιπτώσεις δ, ε, στ, ζ και η.

6. Άλλες νομοθετικές ρυθμίσεις πρέπει να τεθούν σε ισχύ το αργότερο εντός συγκεκριμένης, ρητά προβλεπόμενης στο Σύνταγμα, προθεσμίας. Γι' αυτές παρέχεται, κατά κανόνα, η δυνατότητα πιο άνετης επεξεργασίας. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι ρυθμίσεις που αφορούν: α) την εκτέλεση έργων γενικότερης σημασίας για την οικονομία της χώρας με την καταβολή εύλογης αποζημίωσης και την παροχή πλήρους εγγύησης (άρθρα 17 παρ. 4 και 117 παρ. 7 Συντ. - Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Δικαιοσύνης και ΥΠΕΧΩΔΕ), β) τη συμμετοχή (ή την αντικατάσταση) δικαστικών λειτουργών σε επιτροπές καθώς επίσης τη διενέργεια από αυτούς

διαιτησιών (άρθρο 89 παρ. 2 και 3 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης) και, τέλος, γ) το επαγγελματικό ασυμβίβαστο των βουλευτών (άρθρο 57 παρ. 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 115 παρ. 7 Συντ. - ΥΠΕΣΔΔΑ και Υπουργείο Δικαιοσύνης). Στην τελευταία περίπτωση μπορούν να υπαχθούν επίσης, λόγω συνάφειας, η οργάνωση του τρόπου συνέχισης, εκχώρησης ή διάλυσης συμβάσεων στις οποίες συμβάλλονται βουλευτές και τα κωλύματα εκλογιμότητας των προϊσταμένων διευθύνσεων και γενικών διευθύνσεων (άρθρο 56 παρ.3 Συντ.). Για τις περιπτώσεις α και β οι εκτελεστικοί νόμοι πρέπει να τεθούν σε ισχύ ως την 1^η Ιανουαρίου 2002, ενώ της περίπτωσης γ ως την 1^η Ιανουαρίου 2003.

Στην παραπάνω κατηγορία, άνκαι δεν προβλέπεται σχετικά προθεσμία, θα μπορούσε να ενταχθεί και η ρύθμιση που αφορά τα συνταξιοδοτικά θέματα των Προέδρων των Ανωτάτων Δικαστηρίων με την καθιέρωση της υποχρεωτικής τετραετούς θητείας τους (άρθρο 90 παρ. 5 εδ. β' Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης και Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων). Ενόψει της μεταβατικής διάταξης του άρθρου 118 παρ. 4, με βάση την οποία οι Πρόεδροι που υπηρετούν σήμερα θα αποχωρήσουν από τη θέση τους με τη συμπλήρωση του 67^{ου} έτους της ηλικίας τους, ο νομοθέτης διαθέτει και εδώ χρονική άνεση για τη θέσπιση των σχετικών κανόνων.

7. Σε άλλες περιπτώσεις ο κοινός νομοθέτης διαθέτει διακριτική ευχέρεια και μπορεί να αποφασίσει ο ίδιος, σταθμίζοντας τα πράγματα, τη στιγμή της ενεργοποίησής του. Εδώ ανήκουν: α) η οργάνωση του εκλογικού δικαιώματος των πολιτών που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια (άρθρο 51 παρ. 4 Συντ. - ΥΠΕΣΔΔΑ) και β) η οργάνωση διαδικασιών για την επιλογή προσωπικού ειδικών θέσεων (άρθρο 103 παρ. 7 εδ. β' -

ΥΠΕΣΔΔΑ). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση α η αρμοδιότητα ψήφισης του εκτελεστικού νόμου ανήκει στην Ολομέλεια της Βουλής.

8. Πολλές από τις νέες διατάξεις αναγορεύουν σε συνταγματική περιωπή ρυθμίσεις, οι οποίες ισχύουν ήδη στο επίπεδο της κοινής νομοθεσίας. Η νομοθετική πρωτοβουλία, όπου κριθεί ότι είναι επιβεβλημένη, έρχεται έτσι να συμπληρώσει την ισχύουσα νομοθεσία. Η εκδήλωσή της δεν είναι, γι' αυτό, κατά κανόνα επείγουσα.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι νέες διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν: α) την καλύτερη οργάνωση της εναλλακτικής θητείας (ερμηνευτική δήλωση του άρθρου 4 Συντ. - Υπουργείο Εθνικής Άμυνας), β) την επιβολή, κατ' εξαίρεση, ατομικών διοικητικών μέτρων (άρθρο 5 παρ. 4 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), γ) τις περιπτώσεις επιβολής της θανατικής ποινής (άρθρο 7 παρ. 4 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), δ) το δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, την επεξεργασία και τη χρήση προσωπικών δεδομένων (άρθρο 9Α Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), ε) τη χρήση ενώπιον των Δικαστηρίων αποδεικτικών μέσων που αποκτήθηκαν με παράνομο τρόπο (άρθρο 19 παρ. 3 Συντ. - Υπουργείο Δικαιοσύνης), στ) την εφαρμογή μέτρων δημογραφικής πολιτικής καθώς επίσης τη λήψη μέτρων για τα άτομα με αναπηρίες (άρθρο 21 παρ. 5 και 6 Συντ. - Υγείας και Πρόνοιας), ζ) την οργάνωση και τη λειτουργία της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (άρθρο 82 παρ. 3 Συντ. - Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας), η) την οργάνωση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (άρθρο 100 Α - Υπουργείο Οικονομικών και Υπουργείο Δικαιοσύνης), θ) την επιλογή του επιστημονικού και του λοιπού προσωπικού των Ανεξαρτήτων Αρχών (άρθρο 101 Α παρ. 2 - ΥΠΕΣΔΔΑ), ι) την οργάνωση των διαδικασιών πρόσληψης προσωπικού στο δημόσιο υπό τον έλεγχο του

Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (άρθρο 103 παρ. 7 εδ. α' και 8 Συντ. - ΥΠΕΣΔΔΑ) και ια) τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες του «Συνηγόρου του Πολίτη» (άρθρο 103 παρ. 9 Συντ. - ΥΠΕΣΔΔΑ).

9. Το σημείωμα μπορεί να αποσταλεί στους αναφερόμενους σε κάθε διάταξη Υπουργούς για να καταστρώσουν πρόγραμμα νομοθετικής παραγωγής στην περιοχή ευθύνης τους και να υποβάλουν, εντός ορισμένης προθεσμίας, σχετικό σημείωμα στον Πρωθυπουργό. Έτσι θα καταστεί δυνατή η εκπόνηση του συνολικού προγράμματος νομοθετικής παραγωγής για την εναρμόνιση της νομοθεσίας με τις νέες επιταγές του Συντάγματος. Η επεξεργασία του παρουσιάζει δυσκολίες, απαιτεί το συντονισμό των Υπουργών, ενώ η προώθησή του πρέπει να γίνει σε συνεννόηση με τον Πρόεδρο της Βουλής. Η πρωτοβουλία για την κατάστρωση προγράμματος νομοθετικής παραγωγής ενόψει των νέων διατάξεων του αναθεωρημένου Συντάγματος μπορεί να ανακοινωθεί σε συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Αθήνα, 23 Απριλίου 2001

Dis,A(1)/XI/Vouli.PAP.doc/19.4.01/tp